

Ενότητα 8

Ταξινόμηση

HY240 - Παναγιώτα Φατούρου

1

Ταξινόμηση

Θεωρούμε έναν πίνακα $A[0..n-1]$ με n στοιχεία στα οποία έχει ορισθεί μια γραμμική διάταξη, δηλαδή $\forall$ ζεύγος στοιχείων x, y του A , είτε $x < y$, ή $x > y$ ή $x = y$.

Η διαδικασία ταξινόμησης του A συνίσταται στην αναδιάταξη των στοιχείων του, έτσι ώστε μετά το πέρας της διαδικασίας αυτής να ισχύει $A[0] \leq A[1] \leq \dots \leq A[n-1]$.

Ταξινόμηση με Χρήση Ουρών Προτεραιότητας

Δεδομένου ότι μια βιβλιοθήκη παρέχει ουρές προτεραιότητας, ζητείται αλγόριθμος που να ταξινομεί τα n στοιχεία του πίνακα A .

Αλγόριθμος Ταξινόμησης με Χρήση Ουράς Προτεραιότητας

```
MakeEmptySet(S);  
for (j = 0; j < n; j++)  
    εισαγωγή του στοιχείου  $A[j]$  στην ουρά προτεραιότητας  $S$ ;  
for (j = 0; j < n; j++)  
    Print(DeleteMin(S));
```

Ποια είναι η χρονική πολυπλοκότητα του αλγορίθμου αυτού?

- ☐ Η πολυπλοκότητα εξαρτάται από την πολυπλοκότητα των λειτουργιών $Insert()$ και $DeleteMin()$ της ουράς προτεραιότητας.
- ☐ Αν η ουρά προτεραιότητας υλοποιείται με τη χρήση ενός σωρού, τότε η χρονική πολυπλοκότητα του αλγορίθμου είναι $O(n \log n)$.

HY240 - Παναγιώτα Φατούρου

2

Ταξινόμηση χρησιμοποιώντας άλλες Δομές Δεδομένων

Αλγόριθμος Ταξινόμησης με Χρήση Ταξινομημένων Δένδρων

```
MakeEmptyBinarySearchTree(T);
```

```
for (j = 0; j < n; j++)
```

```
    BinarySearchTreeInsert(T, A[j]);
```

```
Inorder(T) // με τη Visit() να εκτελεί μια εκτύπωση του κλειδιού του εκάστοτε κόμβου
```

Χρονική Πολυπλοκότητα

- ♦ Η χρονική πολυπλοκότητα του παραπάνω αλγορίθμου είναι $O(nh)$, όπου h το ύψος του ταξινομημένου δένδρου μετά από τις n εισαγωγές.
- ♦ Αν το ταξινομημένο δένδρο είναι AVL, (2-3) δένδρο ή κοκκινόμαυρο δένδρο τότε η χρονική πολυπλοκότητα του παραπάνω αλγορίθμου είναι $O(n \log n)$ (αφού $h = O(\log n)$).

Χωρική Πολυπλοκότητα

- ⊗ Τα n στοιχεία που είναι αποθηκευμένα στον πίνακα A απαιτείται να αποθηκευτούν εκ νέου σε μια νέα δομή.
- ⊗ Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση χρήσης ουράς προτεραιότητας.
- ⊗ Αυτό προκαλεί σπατάλη μνήμης!

HY240 - Παναγιώτα Φατούρου

3

Ταξινόμηση - Ο Αλγόριθμος InsertionSort

Πρόβλημα

Είσοδος

Μια ακολουθία από n αριθμούς
 $\langle a_1, a_2, \dots, a_n \rangle$.

Έξοδος (output):

Μια μετάθεση (αναδιάταξη)
 $\langle a'_1, a'_2, \dots, a'_n \rangle$ της ακολουθίας
εισόδου έτσι ώστε:
 $a'_1 \leq a'_2 \leq \dots \leq a'_n$

Πως λειτουργεί ο αλγόριθμος αν
 $A = \langle 5, 2, 4, 6, 1, 3 \rangle$;

Ο αλγόριθμος InsertionSort() και η πολυπλοκότητά του έχουν συζητηθεί αναλυτικά στην Ενότητα 1 του μαθήματος.

Algorithm InsertionSort ($A[1..n]$) {

```
// Είσοδος: ένας μη-ταξινομημένος  
// πίνακας  $A$  ακεραίων αριθμών  
// Έξοδος: ο πίνακας  $A$  με τα στοιχεία  
// του σε αύξουσα διάταξη  
int key, i, j;  
for (j = 2; j ≤ n; j++) {  
    key = A[j];  
    i = j-1;  
    while (i > 0 && A[i] > key) {  
        A[i+1] = A[i];  
        i = i-1;  
    }  
    A[i+1] = key;  
}  
return A;  
}
```

HY240 - Παναγιώτα Φατούρου

4

Ταξινόμηση - Ο αλγόριθμος InsertionSort()

Algorithm InsertionSort ($A[1..n]$) {

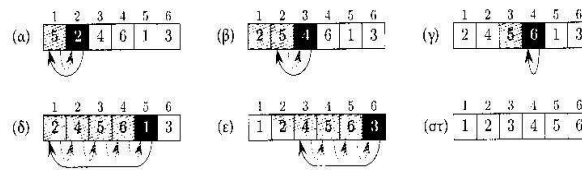
```

    int key, i, j;
    for (j = 2; j ≤ n; j++) {
        key = A[j];
        i = j-1;
        while (i > 0 && A[i] > key) {
            A[i+1] = A[i];
            i = i-1;
        }
        A[i+1] = key;
    }
    return A;
}
```

Βασική Ιδέα

Επαναληπτικά, επιλέγεται το επόμενο στοιχείο από το μη-ταξινομημένο κομμάτι $A[j..n-1]$ του πίνακα και τοποθετείται στην κατάλληλη θέση του ταξινομημένου κομματιού $A[0..j-1]$ του πίνακα.

Πως λειτουργεί ο αλγόριθμος αν
 $A = \langle 5, 2, 4, 6, 1, 3 \rangle$;

HY240 - Παναγιώτα Φατούρου

5

Ταξινόμηση - Ο αλγόριθμος SelectionSort()

Βασική Ιδέα

Επαναληπτική αναζήτηση, στο μη-ταξινομημένο κομμάτι του πίνακα A , του στοιχείου εκείνου που θα αποτελέσει το επόμενο στοιχείο στο ταξινομημένο κομμάτι του πίνακα (το μέγεθος του ταξινομημένου κομματιού του πίνακα αυξάνει κατά ένα μετά από κάθε επανάληψη).

Πως λειτουργεί ο αλγόριθμος αν
 $A = \langle 5, 2, 4, 6, 1, 3 \rangle$;

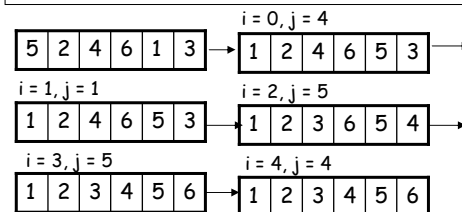
Άσκηση για το σπίτι

Αποδείξτε ότι η χρονική πολυπλοκότητα της SelectionSort() είναι $\Theta(n^2)$.

```

Procedure SelectionSort(table  $A[0..n-1]$ ) {
    // sort A by repeatedly selecting the smallest element
    // from the unsorted part

    for (i = 0; i < n-1; i++) {
        j = i;
        for (k = i+1; k < n; k++)
            if ( $A[k] < A[j]$ ) j = k;
        swap( $A[i], A[j]$ );
    }
}
```


HY240 - Παναγιώτα Φατούρου

6

Ταξινόμηση - Ο αλγόριθμος HeapSort()

Βασικές Ιδέες

Αποδοτικότερη έκδοση του SelectionSort(), στην οποία το μη-ταξινομημένο κομμάτι του A διατηρείται ως ένας σωρός που το ελάχιστο στοιχείο του βρίσκεται στη θέση A[n-1] του πίνακα, ενώ τα υπόλοιπα στοιχεία είναι αποθηκευμένα με την κατάλληλη σειρά σε φθίνουσες θέσεις του A ξεκινώντας από την A[n-2].

Υποθέτουμε ότι αρχικά τα στοιχεία που είναι αποθηκευμένα στον πίνακα έχουν την ιδιότητα της μερικής ταξινόμησης (αυτό επιτυγχάνεται με κλήση μιας διαδικασίας που ονομάζεται InitializeHeap()).

Διατρέχουμε όλα τα στοιχεία του A και για κάθε ένα από αυτά το ανταλλάσσουμε με το στοιχείο A[n-1] (δηλαδή το ελάχιστο του σωρού) και εκτελούμε μια διαδικασία, που ονομάζεται Heapify(), η οποία επαναφέρει την ιδιότητα της μερικής ταξινόμησης του σωρού (εφαρμόζοντας τις τεχνικές που συζητήθηκαν στην Ενότητα 8).

```

Procedure HeapSort( table
A[0..n-1]) {
    InitializeHeap(A);
    // Η InitializeHeap() αναλαμβάνει τη
    // μερική ταξινόμηση του αρχικού
    // πίνακα ώστε αυτός να μετατραπεί
    // σε σωρό με ελάχιστο στην A[n-1]

    for (i = 0; i < n-1; i++) {
        swap(A[i], A[n-1]);
        // επαναληπτική αποθήκευση του
        // μικρότερου στοιχείου του
        // σωρού στη θέση i του πίνακα

        Heapify(A[i+1...n-1]);
        // επαναφορά της μερικής
        // διάταξης του σωρού που μπορεί
        // να έχει καταστραφεί στη ρίζα
    }
}
    
```

HY240 - Παναγιώτα Φατούρου

7

Ταξινόμηση - Ο αλγόριθμος HeapSort()

procedure **Heapify**(table A[i..j]) {
 // Αρχικά, το κομμάτι A[i..j-1] είναι μερικώς ταξινομημένο, ενώ μετά την
 // εκτέλεση της Heapify() το κομμάτι A[i..j] είναι μερικώς ταξινομημένο

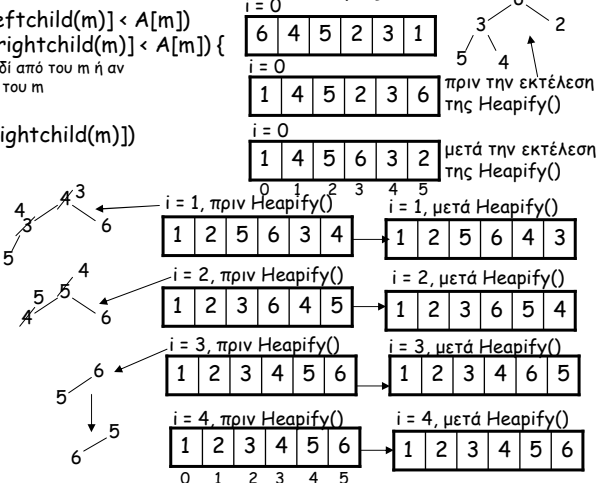
```

    m = j;
    while ((leftchild(m) ≥ i AND A[leftchild(m)] < A[m])
    OR (rightchild(m) ≥ i AND A[rightchild(m)] < A[m])) {
        // αν υπάρχει αριστερό παιδί με μικρότερο κλειδί από του m ή αν
        // υπάρχει δεξιό παιδί με μικρότερο κλειδί από του m
        if (rightchild(m) ≥ i) {
            if (A[leftchild(m)] < A[rightchild(m)])
                p = leftchild(m);
            else p = rightchild(m);
        }
        else p = i;
        swap(A[m], A[p]);
        m = p;
    }
}
    
```

Στον παραπάνω κώδικα ισχύει ότι:

- leftchild(m) = 2m-n
- rightchild(m) = 2m-n-1

Παράδειγμα Εκτέλεσης της
 HeapSort(A) όπου A = [6,4,5,2,3,1]
 που είναι σωρός.

HY240 - Παναγιώτα Φατούρου

8

Ταξινόμηση - Ο αλγόριθμος HeapSort()

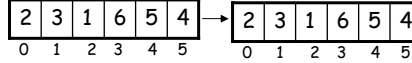
Procedure InitializeHeap(table A[0..n-1]) {

// Μετατροπή του A σε σωρό

for (i=1; i < n; i++) Heapify(A[0..i]);

}

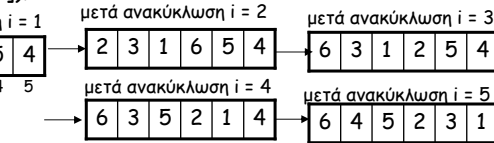
αρχικά

i=1: τα φύλλα 3 και 2 δεν έχουν παιδιά $\Rightarrow$ η Heapify() δεν επιφέρει καμία αλλαγή!

i=2: τα φύλλα 1, 3 και 2 δεν έχουν παιδιά $\Rightarrow$ η Heapify() δεν επιφέρει καμία αλλαγή!

i=3: ο κόμβος 6 είναι ο μόνος που έχει παιδιά $\Rightarrow$ η Heapify() ανταλλάσσει το 6 με το παιδί του, που έχει τιμή 2 και είναι μικρότερο.

i=4: η ιδιότητα της μερικής ταξινόμησης καταστρατηγείται από το 5 $\Rightarrow$ η Heapify() ανταλλάσσει το 5 με το 1.

i=5: η ιδιότητα της μερικής ταξινόμησης έχει καταστρατηγηθεί στη ρίζα $\Rightarrow$ η Heapify() ανταλλάσσει το 4 με το 1 και στη συνέχεια το 4 με το 3.

Ταξινόμηση - Ο αλγόριθμος HeapSort()

Χρονική Πολυπλοκότητα της HeapSort()

$\leq (\text{Χρονική Πολυπλοκότητα της InitializeHeap()}) + ((n-1) * \text{Χρονική Πολυπλοκότητα της Heapify(A[0..n-1])})$

□ $(\text{Χρονική Πολυπλοκότητα της InitializeHeap()}) \leq (n-1) * (\text{Χρονική Πολυπλοκότητα της Heapify(A[0..n-1])})$

□ Χρονική Πολυπλοκότητα της Heapify(A[0..n-1]) = $O(\log n)$.

□ Επομένως:

Χρονική Πολυπλοκότητα της HeapSort() = $O(n \log n)$.

Χωρική Πολυπλοκότητα της HeapSort()

□ Τα στοιχεία αποθηκεύονται κάθε χρονική στιγμή στον ίδιο τον πίνακα A.

♦ Ο αλγόριθμος είναι πολύ αποδοτικός ως προς την χωρική πολυπλοκότητα.

Ταξινόμηση - Ο αλγόριθμος MergeSort()

Τεχνική «Διαίρει και Κυρίευε»

Η τεχνική περιλαμβάνει τρία βήματα:

1. **Διαίρεση** του προβλήματος σε διάφορα υποπροβλήματα που είναι παρόμοια με το αρχικό πρόβλημα αλλά μικρότερου μεγέθους.
2. **Κυριαρχία** επί των υποπροβλημάτων, επιλύοντάς τα αναδρομικά, μέχρι αυτά να γίνουν αρκετά μικρού μεγέθους οπότε και τα επιλύουμε απευθείας.
3. **Συνδυασμός** των επιμέρους λύσεων των υποπροβλημάτων ώστε να συνθέσουμε μια λύση του αρχικού προβλήματος.

Ο αλγόριθμος MergeSort() ακολουθεί το μοντέλο «Διαίρει και Κυρίευε»:

1. **Διαίρεση:** Η προς ταξινόμηση ακολουθία των n στοιχείων διαιρείται σε δύο υπακολουθίες των $n/2$ στοιχείων η κάθε μια.
2. **Κυριαρχία:** Οι δύο υπακολουθίες ταξινομούνται καλώντας αναδρομικά τη MergeSort() για κάθε μια από αυτές. Η αναδρομή εξαντλείται όταν η προς ταξινόμηση υπακολουθία έχει μήκος 1 (αφού κάθε υπακολουθία μήκους 1 είναι ταξινομημένη).
3. **Συνδυασμός:** Συγχωνεύουμε τις δύο ταξινομημένες υπακολουθίες ώστε να σχηματίσουμε την τελική ταξινομημένη ακολουθία.

HY240 - Παναγιώτα Φατούρου

11

Ταξινόμηση - Ο αλγόριθμος MergeSort()

Διαδικασία Συγχώνευσης

❑ Χρησιμοποιείται μια βοηθητική διαδικασία Merge(table A, int p,q,r), της οποίας οι παράμετροι είναι ένας πίνακας A και τρεις ακέραιοι, δείκτες στον πίνακα, τ.ω. $p \leq q < r$.

❑ Η διαδικασία προϋποθέτει ότι οι υποπίνακες $A[p..q]$ και $A[q+1..r]$ είναι ταξινομημένοι και συγχωνεύει τα στοιχεία τους ώστε να σχηματίσει μια ενιαία ταξινομημένη υπακολουθία, η οποία αντικαθιστά την αρχική $A[p..r]$.

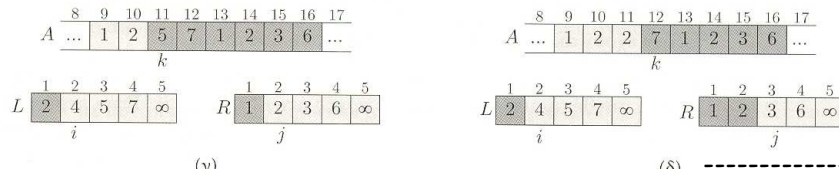
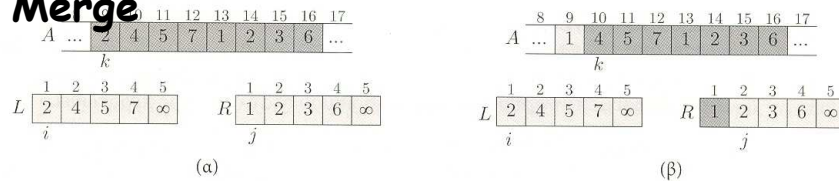
❑ Αποθηκεύουμε στο τέλος κάθε υποπίνακα έναν κόμβο φρουρό, ώστε όταν αυτός προσεγγισθεί, η τιμή του να είναι σίγουρα μεγαλύτερη από την τιμή του τρέχοντος στοιχείου στον άλλο υποπίνακα.

```
void Merge(table A, int p,q,r) {
    n1 = q-p+1;
    n2 = r-q;
    // δημιουργία υποπινάκων L[0..n1] και R[0..n2]
    for (i = 0; i < n1; i++)
        L[i] = A[p+i];
    for (i = 0; i < n2; i++)
        R[i] = A[q+1+i];
    i = j = 0;
    L[n1] = R[n2] = ∞; // κόμβοι φρουροί των πινάκων
    for (k = p; k <= r; k++) {
        if (L[i] < R[j]) {
            A[k] = L[i];
            i++;
        }
        else {
            A[k] = R[j];
            j++;
        }
    } /* for */ } /*Merge */
```

HY240 - Παναγιώτα Φατούρου

12

■ Ταξινόμηση - Παράδειγμα εκτέλεσης της Merge

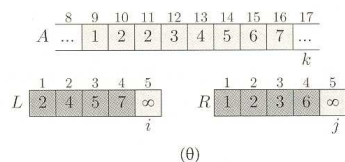
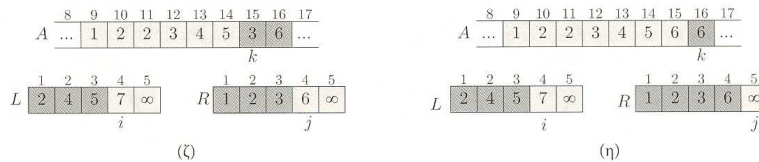
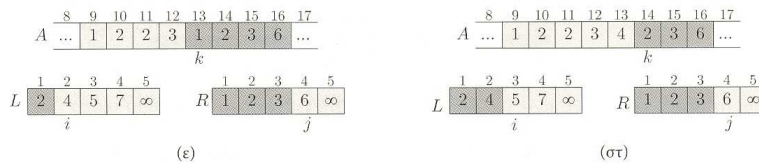
Παράδειγμα εκτέλεσης της Merge(A, 9, 12, 16), όπου A[9..16] = <2,4,5,7,1,2,3,6>

- Οι ελαφρά σκιασμένες θέσεις στον πίνακα A έχουν λάβει τις τελικές τους τιμές, ενώ οι έντονα σκιασμένες θέσεις θα αντικατασταθούν στη συνέχεια από άλλες τιμές.
- Οι ελαφρά σκιασμένες θέσεις στους πίνακες L,R περιέχουν τιμές οι οποίες δεν έχουν ακόμη επανακαταχωρηθεί στον A, ενώ οι έντονα σκιασμένες το αντίθετο.

HY240 - Παναγιώτα Φατούρου

13

■ Ταξινόμηση - Παράδειγμα εκτέλεσης της Merge

HY240 - Παναγιώτα Φατούρου

14

Ταξινόμηση - Ο αλγόριθμος MergeSort()

Συνθήκη που ισχύει αναλλοίωτη κατά την εκτέλεση της Merge()

«Στην αρχή κάθε επανάληψης της 3ης for, ο υποπίνακας $A[p..k-1]$ περιέχει τα $k-p$ μικρότερα στοιχεία των $L[0..n1]$ και $R[0..n2]$, ταξινομημένα. Επιπλέον, τα $L[i]$ και $R[j]$ είναι τα μικρότερα στοιχεία των υποπινάκων αυτών που δεν έχουν ακόμη καταχωρηθεί στον πίνακα A .»

Ο ισχυρισμός αυτός αποδεικνύεται με επαγωγή στο k . Η απόδειξη αφήνεται ως άσκηση για το σπίτι!

Ποια είναι η χρονική πολυπλοκότητα της Merge();

$\Theta(n1+n2) = \Theta(n)$.

```
void Merge(table A, int p,q,r)
{
    n1 = q-p+1; ----->  $\Theta(1)$ 
    n2 = r-q; ----->  $\Theta(1)$ 

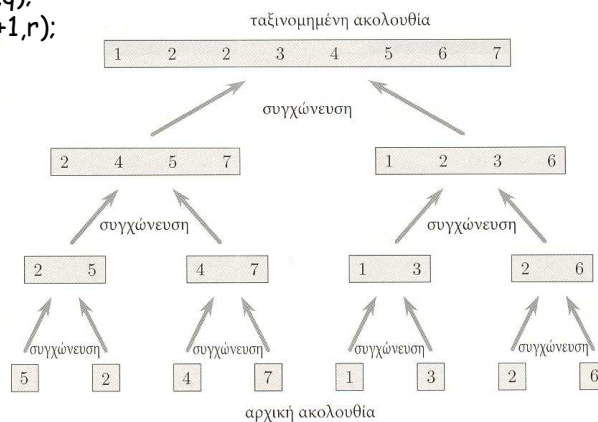
    for (i=0; i < n1; i++) --
        L[i] = A[p+i]; -->  $\Theta(n1)$ 
    for (i = 0; i < n2; i++) --
        R[i] = A[q+1+i]; -->  $\Theta(n2)$ 
    i = j = 0; ----->  $\Theta(1)$ 
    L[n1] = R[n2] =  $\infty$ ; ---->  $\Theta(1)$ 
    for (k = p; k <= r; k++)*
        if (L[i] < R[j]) {
            A[k] = L[i]; i++;
        }
        else {
            A[k] = R[j]; j++;
        }
}
```

HY240 - Παναγιώτα Φατούρου

15

Ταξινόμηση - Ο αλγόριθμος MergeSort()

```
void MergeSort(table A, int p, r) {
    if (p < r) {
        q =  $\lfloor (p+r)/2 \rfloor$ ;
        MergeSort(A,p,q);
        MergeSort(A,q+1,r);
        Merge(A,p,q,r);
    }
}
```


HY240 - Παναγιώτα Φατούρου

16

Ανάλυση Αλγορίθμων τύπου «Διαίρει και Κυρίευε»

Έστω $T(n)$ ο χρόνος εκτέλεσης ενός αλγορίθμου που λειτουργεί βάσει της τεχνικής «διαίρει και κυρίευε», όπου n είναι το μέγεθος της εισόδου.

Αν το n είναι αρκετά μικρό, π.χ., $n \leq c$, όπου c είναι μια σταθερά, η απευθείας λύση απαιτεί χρόνο $\Theta(1)$.

Έστω ότι κατά τη διαίρεση του προβλήματος προκύπτουν a υποπροβλήματα που το καθένα έχει μέγεθος το $1/b$ του μεγέθους του πλήρους προβλήματος.

Έστω ότι η διαίρεση του προβλήματος σε υποπροβλήματα απαιτεί χρόνο $D(n)$ και ότι η σύνθεση των επιμέρους λύσεων των υποπροβλημάτων για το σχηματισμό της πλήρους λύσης απαιτεί χρόνο $C(n)$. Τότε:

$$T(n) = \begin{cases} \Theta(1) & \text{αν } n \leq c \\ aT(n/b) + D(n) + C(n) & \text{διαφορετικά} \end{cases}$$

HY240 - Παναγιώτα Φατούρου

17

Ανάλυση αλγορίθμου MergeSort()

□ Υποθέτουμε ότι το n είναι κάποια δύναμη του 2 (για λόγους απλότητας).

➤ Η MergeSort() για ένα μόνο στοιχείο απαιτεί σταθερό χρόνο $\Theta(1)$.

➤ Όταν εκτελείται σε (υπο)πίνακα με $n > 1$ στοιχεία, αναλύουμε τη χρονική πολυπλοκότητα ως εξής:

Διαίρει: $D(n) = \Theta(1)$ (υπολογισμός του μεσαίου στοιχείου του υποπίνακα σε χρόνο $\Theta(1)$)

Κυρίευε: Αναδρομική επίλυση δύο υπο-προβλημάτων μεγέθους $n/2$ τα καθένα. Άρα, το χρονικό κόστος του βήματος αυτού είναι $2T(n/2)$.

Συνδύασε: Η κλήση της Merge() απαιτεί χρόνο $\Theta(n) \Rightarrow C(n) = \Theta(n)$.

Η αναδρομική σχέση που περιγράφει τη χρονική πολυπλοκότητα της MergeSort() είναι:

$$T(n) = \begin{cases} c_1 & \text{αν } n = 1, \\ 2T(n/2) + c_2n & \text{αν } n > 1, \end{cases}$$

όπου c_1 και c_2 είναι σταθερές.

Άσκηση για το σπίτι

Αποδείξτε (είτε επαγωγικά ή με τη μέθοδο της αντικατάστασης) ότι $T(n) = \Theta(n \log n)$.

HY240 - Παναγιώτα Φατούρου

18

Ταξινόμηση - Ο αλγόριθμος QuickSort()

Βασίζεται στην τεχνική «Διαίρει και Κυρίευε».

Διαίρεση: Επιλέγεται ένα στοιχείο x της προς ταξινόμηση ακολουθίας (π.χ., το τελευταίο) και η αρχική ακολουθία $A[p..r]$ χωρίζεται στις υπακολουθίες $A[p..q-1]$ και $A[q+1..r]$ έτσι ώστε κάθε στοιχείο της $A[p..q-1]$ να είναι μικρότερο του x , ενώ κάθε στοιχείο της $A[q+1..r]$ να είναι μεγαλύτερο του x . Μέρος του βήματος αυτού είναι και ο υπολογισμός της κατάλληλης θέσης q του πίνακα στην οποία θα πρέπει να βρίσκεται το στοιχείο x μετά την ταξινόμηση.

Κυριαρχία: Ταξινομούμε τις δύο υπακολουθίες $A[p..q-1]$ και $A[q+1..r]$ με αναδρομικές κλήσεις της $\text{QuickSort}()$.

Συνδυασμός: Δεν χρειάζεται κάποια ιδιαίτερη ενέργεια για το συνδυασμό των δυο υπακολουθιών $A[p..q-1]$ και $A[q+1..r]$, αφού αυτές ταξινομηθούν (λόγω του τρόπου που αυτές δημιουργήθηκαν). Δηλαδή, η συνολική ακολουθία $A[p..r]$ είναι και αυτή ταξινομημένη χωρίς την εκτέλεση περαιτέρω ενεργειών.

Παρατηρήσεις

- ☹ Ο χρόνος εκτέλεσης χειρότερης περίπτωσης της $\text{QuickSort}()$ για ένα πίνακα n στοιχείων είναι $\Theta(n^2)$.
- ☺ Ο αναμενόμενος χρόνος εκτέλεσής της είναι $\Theta(n \log n)$.
- ☺ Οι σταθεροί συντελεστές που κρύβονται στο Θ είναι μικροί!

Ο αλγόριθμος $\text{QuickSort}()$ θα μελετηθεί αναλυτικά στο μάθημα «Αλγόριθμοι και Πολυπλοκότητα».

HY240 - Παναγιώτα Φατούρου

19